

vel diocesi assumantur & provideantur ad prebendas, dignitates pro tempore vacantes eiusdem Ecclesie, iuste defendi potest, ac licet exsequitur Regalis consilij observari in sum est: & quomodo practicum statuum intelligatur.

37 Condicio fundationis beneficij vel capellanie, ut patroni semper nominent ac presentent clericum, ex genere & parentela fundatoris, valida est: & an tunc dignior ex illo genere & familia, etiamsi remotior sit, presentandus sit, necne vide num. 38. & quid si detur facultas in fundacione eligendi quem velit dignum, omisso digniore in num. 40.

38 In legato relicto consanguineis pauperibus presentatur propinquior pauper remotiori pauperiori, aut maioris aratis.

41 Vacantibus duabus Ecclesijs, una locupletissima, ut Tolatana, alia vero pauperiore, habente tamen multos ex Mahometis nepotibus, ut Granatensi, iidem & sunt duo Sacerdotes, dignus & dignior, quomodo sint he due Ecclesia vel prebenda sue beneficia provideanda.

42 Officia publica secularia magistratum & gubernationis dignioribus sunt provideanda.

43 Dignus & idoneus, cui beneficium Ecclesiasticum vel munus publicum collatum fuerit, pratermissio digniore, tunc est in anime iudicio: tamen, qui cum propositum & elegerint, peccaverunt mortaliter, omittendo digniorem.

44 Eligens indignum ad beneficium Ecclesiasticum vel munus publicum, tenetur ad restitutionem Ecclesie vel Reipublice laesa faciendam, non vero digno pratermissio.

45 Collatio beneficij indigno facta, est nulla in viroque foro, & sic prouiso per appellationem priuabitur beneficium & damna inde sequuta tenentur rescire.

46 Eligens indignum peccat mortaliter, etiamsi ex ea electione nullum damnus Ecclesie vel Reipublice postea immineat. Idem in resignante in fauorem indigni.

47 Eligens dignum, pratermissio digniore, an teneatur ad restitutionem digniori faciendam.

48 Impediens ne detur beneficium digniori, tenetur ei ad restitutionem damni.

50 Res debita ut communis, non est proprie nec vere debita, precipue cum debeat ad utilitatem communitatis, ut contingit in beneficijs & publicis muneribus.

51 Obligatio restituendi non procedit a iustitia distributiva, sed a commutativa.

52 Iustitia distributiva agit de distribuendis bonis communibus alicuius, nempe, communitatis inter eos, qui eiusdem sunt: commutativa autem agit de bonis priuatis unicuique, cuius ea propria sunt, dandis.

53 Admonitio ad electores, ut semper eligant digniorem.

54 Prelatus, seu alius prouisor, qui omisso digniore, prouidit dignum, quamuis ad restitutionem ei non teneatur, tenetur tamen, ubi alia prouisio occurrit, accuratorem rationem habere illius dignioris pratermissio, pro seruitute sue conscientie.

55 Eligens dignum, pratermissio digniore, quotiens per eundem prouisum digniori prebenda vel beneficium fuit promissum, tenetur eidem ad restitutionem: & num. 56. an idem sit dicendum in quocunque beneficio, quod per concursum prouidetur.

57 Regula taciti & expressi idem esse iudicium, & ea, que habet, expressionem eorum, que tacite insunt, nihil operari, quomodo intelligantur.

58 Eligens dignum, pratermissio digniore, non peccat, quando meritum excessus non est tantus, ut videatur

ad rem multum referre: & quomodo hoc intelligatur.

59 Eligens dignum pratermissio digniore, ad munus exiguum momenti, non peccat mortaliter.

60 Eligere dignum, omisso dignissimo, licet in casu hinc posito.

61 Idoneus sine digno in proposito quis dicatur.

62 Qualitates requisita in Episcopo eligendo, & ad sacerdotia vocata.

63 Idoneior & dignior quis dicatur.

64 Expedientior & aptior ad munus pastorale, eligendus est necessario ad Episcopatum, & prestantior Ecclesie tribuendus.

65 Idoneior vel dignior, non dicitur ille simpliciter, qui doctior est vel qui sanctior, sed is, qui iuxta munus & rem, cui prestandus est, aptior eius ministerio apparet.

66 Doctior & sanctior si vnus sit, sed non ministrabit Ecclesie, quia non residet, & alius non ita doctus & minus sanctus residet, & providebit Ecclesie sedulo hic indoctior, dummodo bonus & dignus sit, erit dignior ac conuenientior minister.

67 Impediens dolo, fraude vel vi, quod beneficium detur digniori, ut idoneo conferatur, tenetur ad restitutionem, ut hic.

68 Impediens ne detur beneficium digno vel digniori, etiam sine vi, dolo & fraude, precibus tamen, aduertens id fieri ut indigno, & indigno detur, tenetur ad restitutionem digno vel digniori faciendam.

69 Impediens vtrunque & quomodocunque, ne beneficium detur alicui etiam digno, ut digniori conferatur, non tenetur ad restitutionem.

70 Impediens beneficij aut publici numeris collationem ne ea fiat digno, ut detur & fiat aequali digno, non tenetur ad restitutionem, limitatur, ut in n. 74. & 75.

71 Si quis sibi vel alteri prebendam procurans sit alij obstaculo, ne eam obtineat, idque faciat, non ut alteri noceat, sed ut sibi vel amico proste, non tenetur ad restitutionem, & quid si id faciat ex odio & malo animo alterius procurans nocentem, & num. seq.

72 Intentio mala, sine opere iniurioso non obligat ad restitutionem damni.

73 Impediens eum, qui erat in via ad obtinendam prebendam, si iniuste id faciat, tenetur ad restitutionem.

76 Impediens indignum a consequuntione beneficij ad nullam restitutionem tenetur.

77 Restitutio in quibus casibus ex supradictis inducitur, arbitrio boni viri fienda est, iuxta modum hic positum.

78 Restitutio tunc est facienda ad arbitrium prudentis viri, quando elector nondum animo constituerat huic dare, & erat in via.

79 Impediens alterum a consequuntione beneficij, quando Prelatus constituerat illi dare, an, & quando teneatur illi ad restitutionem.

80 Impediens iniuste possessionem beneficij iam collati alteri, tenetur in totum eidem ad restitutionem.

81 Collator, si postquam conuulsi vni beneficium, mutata voluntate alteri idem beneficium conuulsi peccabit, & non valebit collatio, & tenebitur ad restitutionem, etiamsi secutus esset longe dignior.

82 Secunda collatio beneficij alteri facta non cassata prima iuridice, non valet, secus si rite & recte prior cassetur.

83 An ad hoc, ut impediens dignum a consequuntione beneficij teneatur eidem ad restitutionem, requiratur simul quod violer iustitiam distributivam, & propositum prouisoris.

83 Impediens alterum a consequuntione legati, hereditatis vel gratiue

gratue donationis, quando teneatur eidem ad restitutionem, & quando non.

84 Scholares suffragia prestantes in prouisione Cathedralium tenentur eligere digniorem sub pena peccati mortalis.

85 Impediens alterum a consequuntione Cathedralium, an, & quando teneatur eidem ad restitutionem.

86 Scholares suffragia prestantes non testes, sed vere electores esse.

87 Canonicus vel alius Capitularis an possit aliquando pro illa vice votum suum cassare.

88 Parentes, qui ex Regia facultate virtute primogenitum institunt, vel ex legis facultate aliquem filium meliorem in 3. & 5. part. suorum honorum, an teneatur in conscientia meliorem filium eligere, necne? & num. seq.

90 In datione pertinenti ad liberalitatem nulla contingit personarum acceptio, nec iniustitia aliquis infringitur.

91 Moralit obligatio non imponit transgressori culpam, sed legalit.

92 Præcepta legalia seu iudicialia legis veteris non astringunt, nisi quatenus nouo Testamento approbata fuerint.

CAPVT XI.

De electione & prouisione beneficiorum Ecclesiasticorum ac secularium officiorum.

¶ Vi ex suo placito ac proprio libitu amicum vel consanguineum, vel ab eo oblatum sine propositum ad dignitatem, prebendam vel alia sacerdotia Ecclesiastica eligere volunt, veritatem a peritioribus non exquirendo, vel cum docentes non auscultando, ut precibus alterius deferant, pro constituto sibi habent ac eo clypeo statim se tutantur, quod satis sit eligere, prelatentur, vel prouideat ac præficere dignum, quamuis digniorem omittant, prout vidimus iam nonnullis iuris ignarus in prouisionibus prebendarum exitimasse, quibus fauere videntur gloss. in cap. constitutus, in verbo, magis vtile, de appellationibus. & in cap. 3. de iure patronat. verbo, maioribus, & in cap. 2. de officio eiusdem, verbo, sanctiores, & in cap. licet ergo, verbo, qui prestantior, 8. questione 1. tenentes, quod licet dignior sit semper eligendus, sufficit tamen si eligatur idoneus & bonus secundum Hugonem, quia conueniens scientia toleratur in Prelato, ut in cap. cum nobis olim, de elect. & sufficit, quod non sit malus, ut in cap. monasterium, 16. quast. 7. quas glossas Doctores vbiq; approbant, ut constat ex Rocho de Curte plures referent in tract. de iure patronat. in verbo, honorificum, quast. 15. & D. Anton. de Padilla in l. cum quidam, num. 18. ff. de legat. 2. & decretalis inquit, quod sufficit eligere bonum, nec requiritur, quod melior eligatur, secundum D. Thomam 2. 2. quast. 185. art. 3. credo voluit allegare cap. cum in cunctis, de elect. sed & huius opinionis alios auctores & duodecim fundamenta congerit nouissime, non tamen eam probat Salon de iure, in 2. 2. D. Thom. art. 2. controuers. 3. an sit peccatum acceptio personarum, eligere dignum ad beneficium Ecclesiasticum omisso digniore, in princ. col. 994. Sed profecto sic eligentibus, omisso digniore, conuenire videtur illud, quod pronuntiauit D. Paul. Apostolus ad Timoth. dicens: Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistras prouentis auribus, & conuertite quidem audium auertent, ad fabulas autem conuertentur: quare ut ipsemet Apostolus ibi monet, est vigilandum ac in

omnibus laborandum, ut ministerium quisque suum impleat, eligendo semper secundum Deum & conscientiam rectam, quem Ecclesia magis vtilem & idoneum reputauerit; ut inquit text. in d. cap. constitutus, ut sciam omnes & certi sint, quod qui prestantior ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui omni virtute eminentior, ille eligitur ad sacerdotium: ut inquit text. in d. cap. licet ergo, unde in foro conscientia sub reatu peccati mortalis tenetur quis præcise semper eligere digniorem ad praelationem vel beneficium, ad quod assumitur, nec sufficit quoad illum forum eligere quodammodo pratermissio digniore, alias peccabit, ut probatur in prae-citatis iuris. & tradunt eleganter Sanctus Thomas 2. 2. quast. 63. art. 2. ad 3. & quast. 185. artic. 3. ubi quod qui quemquam ad Episcopatum eligit, non simpliciter ex ceteris meliorem tenetur eligere, sed quem ceteris magis idoneum ad animarum regimen nouit, & idem quodlibet. 6. artic. 9. & quodlibet. 8. artic. 6. ubi quod ad praelationem vel beneficium Ecclesiasticum non est eligendus melior simpliciter, sed is, qui est melior ad illud officium, ad quod eligitur, Caicr. in com. ad Thom. Florent. in 2. part. tit. 1. cap. 20. num. 1. & in sua summa verb. acceptio, & in ientac. 12. quast. 4. & in 2. 2. quast. 62. art. 2. & Ioan. Maior in 4. sent. dist. 24. quast. 8. & 9. Adrian. in 4. in tract. de restit. e. quia iam determinatum est, conclus. 1. Syluest. verbo, electio, 1. quast. 16. Dominc. à Soto plures referens lib. 3. de iustit. & iure, quast. 6. artic. 2. conclus. 9. ubi etiam loquitur in electione Prælatorum Ecclesiasticorum, idque laudat dicitur ac probat lib. 10. quast. 2. artic. 3. pag. 858. cum seq. ubi, quod si in omnibus sacerdotiis, & precipue in habentibus animarum curam, hoc necessarium est, quanto id magis necessarium erit in Episcopis præficiendis, utpote quorum administratione tota salus spiritualis Christianæ Reipublicæ periclitatur: & Ledesmus in 2. 4. quast. 18. artic. 2. fol. 252. col. 1. vers. his notatis, & probat latissime Mercad. de iuratos, 7. contratos, lib. 6. cap. 17. in vers. certa de las dignidades, &c. ubi quod idoneiorem & magis sufficientem & habillem omnium secundum statuta leges illius Ecclesie vel beneficij tenentur eligere ad Episcopatum, prebendam & cetera beneficia Ecclesiastica, & Ioseph. Angles in floribus Theologicis quast. 2. part. in quast. de cleric. restitutioni obnoxii, in 4. difficult. vers. qui confert. pag. 209. in fin. & nouissime Petrus à Nauar. lib. 2. de restit. cap. 2. num. 121. cum seq. ubi quod omnes id fatentur, & late probat soluendo ingentem difficultatem, quam contra id mouet, loquiturque in parochialibus beneficijs & Episcopatibus, & num. 174. quod in Episcopatibus, que ex sola Regis præsentatione prouidentur, nempe in Hispania, tenetur ipse Rex rationabiliter quodam diligentia, ex sibi oblati à Secretario vel ab eo, qui id officij habet, explorandi scilicet digniores, eligere digniorem; Nam licet sint alij meliores in Regno, non tenetur Rex omnes explorare & indagare, id enim esset laboriosissimum, & sicut olim Episcopatus non conferbatur digniori totius Regni, sed digniori ex illa Ecclesia, ita modo Rex non tenetur digniori suorum Regnorum, sed digniori ex cognitis humana quadam diligentia vel digniori eiusdem Ecclesie: quod fortasse securus esset, & sine dubio iuribus magis conforme: qui vero Regi idoneos offert, suæ animæ consulat, ne, quos digniores nouerit, silentio transeat. Hæc ille, cuius in hoc opinio mihi placet seruatis seruandis, hoc est, adhibita debita diligentia, & commissa cura explorandi digniores & meliores Ecclesijs, quibus præficiendi sunt, licet non meliores simpliciter virtus fidelissimis ac timoratis & probata conscientia, à quibus Rex sibi consulat ac

satisfaciat abesse omnem respectum humanum, & Deum solum præ oculis haberi, omni timore & amore postpositis; Si hoc enim non sufficeret plus quam homo Rex deberet esse. Satis igitur est, quod ipse obferuet, quod moraliter potest, in quantum homo, ad impossibile enim nemo obligatur. Curet igitur ipse Rex, vt omnem possibilem in hoc diligentiam adhibeat, vt omnipotenti Deo, per quem ipse regnat, vt in c. 8. Prouerb. *Non enim est potestas nisi à Deo.* Paul. ad Roman. 13. *Placet ac munus suum fideliter exsequatur.* Cor enim Regis in manu Domini est, & quocumque voluerit, inclinabit illud. Prouerb. c. 21. in princ. *Hominis est, animam preparare & Domini gubernare linguam, & initium vita bona facere iustitiam.* Cor hominis disponit viam suam, sed Domini est dirigere gressus eius. *Dignitas in labiis Regis: in iudicio non errabit os eius. Valuit Regum labia iusta: qui recta loquuntur, diriguntur.* Prouerb. cap. 16. & Haic 32. *Ecce in iniustitia regnabit Rex, Principes in iudicio præerunt.*

2 Sic facit Catholicus & prudentissimus Rex noster Philippus, totius Hispaniæ & Europæ dominator, qui in eligendis Episcopis, ac in prouisione Episcopatum, quorum ipse verus patronus est, mirum in modum diligentiam adhibet, ac habet semper sua instrutione circumspicienda prouidit, vt quotannis nomine Regio scribatur Prælati suorum Regnorum, qui cum suisque Regibus Consiliarios certiores reddant vitiorum eminentiorum, & huic muneris Prælatorum præficiendorum conuenientiorum, doctrina, moribus, omniumque virtutum meritis cæterisque requisitis in suis diocæsisbus existentium, vt ab his dignioribus in Prælatos eligantur, iuxta formam & modum sanctissimum in dicta Regia instrutione contentum. O Christianissimum decretum, dignumque tanto auctore, profecto obseruatio ipsius securissimum in conscientia reddet Principem. Præterea, vt redeamus ad priora, quod dignior ad beneficia Ecclesiastica sit eligendus sub reatu peccati mortalis, & non sufficiat eligere dignum omisso digniore, tenent cæteri Summissa in locis ordinatis, & infinitos auctores huius communis sententiæ refert Salon *vbi supra vers. oppositum*, dicens, eam tenere omnes discipulos D. Thomæ eamque in *segg. pag. late* probat, maxime in beneficiis curatis & limitans eam in tribus casibus, pœnalibus, nempe ratione modici excessus inter beneficia vel inter personas, vel ratione beneficii vel muneris, quod est exigui momenti, quia in his casibus secundum omnes peccatur tantum venialiter, eligendo dignum omisso digniori. Addit insuper, certum esse apud omnes electores non teneri ad exquirendos per orbem digniores, sed ex eis, quos habent in promptu, & facile possunt nominare, debere eligere, & è nostris iuris canonici Professores, eandem sententiam communem prædicti sequuntur & absque dubio probant Anton. de Butr. n. 1. Abb. n. 7 & 8. & communiter Dd. in d. cap. *constitutis*, de appellat. vbi Dec. num. 5. asserit esse communem opinionem: sequuntur etiam Gomez in cap. *vt animarum*, num. 22. de consue. lib. 6. & Palat. Rub. in *reper. cap. per. vestras*, de donat. inter virum & vxor. in 3. notab. §. 26. num. 12. Roch. de Curte *vbi supra*, late Casar Lambert. *de iure patronat. lib. 2. part. 1. quæst. 10. art. 3. restatur* communem D. Couar. in *reg. peccatum*, 2. part. §. 7. num. 4. in *versic. igitur iura b. n. m.*, & D. Anton. de Padil. in *l. cum quidam*, num. 19. ff. de legat. 2. & Molin. de *Hispan. primog. lib. 2. cap. 5. n. 50.* sequitur Gregor. Lopez in *l. 5. tit. 15. in gloss. digno*, part. 1. & probat latissime sex fundamentis plures alios Dd. referens & loquens in prouisione Ecclesiarum à Rege faciendâ D. Didac. Perez in *lib. 2. tit. 6. lib. 1. ordin. col. 253, cum segg.* & in beneficiis curatis dicit

communem Nauar. *consil. 11. num. 1. de symon.* Est communis sententia Theologorum & Canonistarum secundum Flam. Paris. *lib. 4. de resignat. benefic. quæst. 17. num. 35. cum segg.* Sicut etiam peccat, qui reuincit in fauorem minus digni, omisso digniori, & perpensa qualitate negotij mortaliter quidem, quia tenetur digniorem præferre secundum communem omnium sententiam, teste Flam. *vbi supra*, num. 39. plurimos in hoc allegante, pro quo facit gloss. 1. ad Timoth. 3. super illud, *Operiet Episcopum irreprehensibilem esse*, inquit namque illa gloss. *Talis eligatur Pontifex, cuius comparatione cæteri grex dicuntur.* Ergo oportet in Episcopatu semper eligere meliorem, vt refert D. Thom. d. quodlib. 8. artic. 6. in princ. & Caietan. in *summas. verbo. electio*, in princ. licet postea in *versic. & hoc duo*, & in *versic. ex quibus pater*, aliud velit: sed Armilla Aur. *verbo. electio*, num. 3. sequitur Caietan. in priori loco: quinimo idem Caietan. ad D. Thom. 2. 2. q. 185. *art. 3. versic. tertio*, idem probat, dicens, quod debet esse magis idoneus ad hæc, quam quicumque alius possibilis haberi: alioquin vitium acceptionis personarum esset, si ille alius possibilis haberi melior isto ad regimen postponeretur: & hæc est concors & receptissima omnium sententia atque verissima.

Dommodo intelligamus, non teneri quenquam simpliciter cæteri meliorem eligere, sed quem cæteri magis idoneum ad animarum regimen nouerit, qui possit Ecclesiam & instruire & defendere & pacifice gubernare, secundum D. Thom. 2. 2. q. 105. *art. 3. & ibi* Caiet. Vnde D. Hieron. *super illud 1. ad Tit. Et constitutus per ciuitates presbyteros*, tom. 9. *habetur in cap. Moyses*, §. q. 1. infurgit contra quosdam, qui non querunt eos in Ecclesiis columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse, sed quos plus ipsi amant, vel quorum sunt obsequis delinuti, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit.

Et quæuis hæc ita præ le veritate ferant, vt probatione non indigeant, nihilominus ea primo comprobantur, quoniam ex iure Ecclesiastica beneficia ex bonis communibus populi, veluti stipendia instituta sunt, & præmia virtutis & literarum Ecclesiæ ministris propolita. Ex hæc ergo parte, & contra iustitiam distributionem & commutauimus, fidem populo & Ecclesiæ frangit, qui non optimus ei ministrum absque fraude & dolo prouidet, ac proinde peccat mortaliter, vt probat Domin. à Soto *vbi supra*, & lib. 4. de *insti. & in. quæst. 6. art. 3. ad 6.* quem sequitur D. Couar. *vbi supra*, num. 2.

Idem conuincitur, si maus locum Ledesmium *vbi supra*, quod hæc Sacerdotia sunt distribuenda secundum utilitatem Ecclesiarum, quia illi prouentus, sicut & decimæ, sunt instituti propter Ecclesias, & non propter conditiones ministrorum: At minister dignior est vtilior Ecclesiæ. Ergo contra rectam rationem est, illo postposito, dignum eligere.

Secundo, quæ eadem sententia probatur ex illo 1. ad 6 Timoth. 3. *Qui bene præsit presbyteri, duplici honore digni habeantur*: sed dignior præsit longe melius digno simpliciter. Ergo ille est eligendus, hoc prætermisso, non vero contra: Vnde colligitur, quod Ecclesia habet maius ius ad digniorem.

Præterea quæ & tertio, qui facit contra conscientiam, 7 ædificat ad gehennam: Sed prætermittens meliorem & conuenientiorum Ecclesiæ, videtur facere contra conscientiam. Ergo peccat mortaliter ædificans ad gehennam. Denique & quarto, ille, qui est propinquior ad hæreditatem possidendam, debet præferri, sed Christo, cuius patrimonium possident clerici & Prælati, est propinquior, qui est melior. Ergo ad Prælationes & officia Ecclesiastica sepe sunt meliores eligendi. Sed

8 Sed quæ & nostri scriptores in d. cap. *constitutis*, allegant pro eadem sententia text. in cap. *si quis iusto*, §. *porro. de elect. in 6. vbi* disponitur, quod si quis habeat duas voces, vnam nomine proprio, alteram alieno non potest vnum suo nomine, & alterum alieno eligere. Cuius ratio est secundum gloss. ibi, *verbo nihil agit*, & communiter scribentes, quod cum in foro conscientia meliorem eligere quis astrictus sit, hæc duæ voces sunt inseparabiles, cum non nisi vnus cæteris melior esse valeat.

9 Hæc tamen ratio communis non omnino satisfacit, quoniam deficit, vbi merita duorum vel trium essent adeo æqualia, vt discerni non posset ab electoribus, qui melior aut idoneior sit, tunc enim iuxta prædictam rationem à cessatione illius videtur se cure posse eligi, ab eo, qui duas voces habet, vnum nomine proprio, & alterum alieno, & tamen esset contra decisionem d. §. *porro*, ideo ratio illa communis, tanquam defectuosa, falsa est atque erronea censenda, secundum D. Molin. *vbi supra* numero 52. qui numero 53, aliam verorem ex Archid. assignat, quæ ad nostrum propositum non spectat, ideo eam non refero.

10 Vterius quæ pro eadem sententia est optimus text. in cap. *vt nostrum*, *vt Ecclesiastica beneficia*, ibi: *Quia non ex affectu carnali, sed discreto iudicio debuit Ecclesiasticum officium & beneficium in personam magis idoneam dispensare.* Sed & aliis plurimis testimoniis certissimis atque fortissimis fundamentis eandem conclusionem probauit Sor. *vbi supra* lib. 3. de *insti. & in. quæst. 6. art. 2.* & Didac. Perez & Nauar. *vbi supra*, d. lib. 2. de *restit. cap. 2. num. 121. cum plurib. segg.* apud quos sunt videnda.

11 Tandem quæ nostra communis sententia hodie à sancto Concilio Trident. approbata est in electione Ecclesiarum parochialium *sess. 25. in decret. de reform. c. 18.* ibi: *Peracto deinde examine, renuntientur quotquot ab his idonei indicati fuerint, etate, moribus, doctrina, prudentia & aliis rebus ad vacanem Ecclesiam gubernandam opportunis, ex hisque Episcopos eligat, quem cæteri magis idoneum iudicauerit, atque illi, & non alteri collatio Ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectauerit eam conferre.* Idem decreuit Pius V. Summus Ecclesiæ pastor in sua Bulla anni 1566. 15. Cal. Apr. *super collat. parochial. Eccles. lata.* Et quomuis text. Concilij præcitatus loquatur etiam in vacatione Ecclesiæ parochialis per resignationem, intelligendus est de resignatione simplici, non autem in conditionali, quæ fit in fauorem, vt fuit resolutum per sacram congregationem in tribus causis, vt refert nouissime Flam. Paris. *de resign. benefic. lib. 1. 7. quæst. n. 7. & 8.*

12 Dubium quæ tamen in proposito se nobis offert, An eum Concilio Tridentino in præcitato decreto in prouisione Ecclesiarum parochialium tantum loquatur, insuper & similiter Bulla Pij V. an idem sit dicendum in prouisione cæterorum beneficiorum Ecclesiasticorum, præter curatam & Episcopatus, nempe, in canonicatibus, personaribus & dignitatibus cæteri præbendis & dimidiis præbendis Ecclesiarum cathedralium & collegiarum, & in prædicationibus, & aliis simplicibus beneficiis, necne? Et primum videtur dicendum, in omnibus prædictis beneficiis & officiis Ecclesiasticis, quia in eis omnibus *ibid.* idem non disponitur, & quia tantum agunt Concilium Tridentinum & Bulla Pij V. de prouisione parochialium Ecclesiarum, non vero cæterorum beneficiorum Ecclesiasticorum, in quorum prouisione illa forma concursus seruanda non est, sed per Prælatum vel eum, ad quem prouisio spectat absque concursu & edictis faciendâ in illa alias est, sicut nec Concilium aut Bulla loquitur de prouisione Episcopatus

tuum: & tamen certum est, eos adhuc dignioribus esse prouidendos: Igitur & regulariter cætera beneficia Ecclesiastica, etiam non curata, prout credendum est, Concilium Tridentinum & Bullam Pij V. dispositurum, si de eis loquerentur, prout Innocentius III. loquens in Cancellaria Ecclesiastica & sic in beneficio non curato, decidit atque disponit in d. cap. 1. *vt Ecclesiastica beneficia*, & c. & Dd. præcitati, indistincte loquuntur in omnibus beneficiis Ecclesiasticis, decedentes, ea esse dignioribus conferenda, quod iura antiqua & patres docuisse videntur: Igitur in omnibus beneficiis Ecclesiasticis idem seruandum erit per prædicta: Quod enim non mutatur, quare stare prohibetur, vt in l. *præcipuum*, C. de appellat. & in l. *sanctimus*, C. de testam. cum similibus. Nihilominus tamen pro contraria parte facit; Nam dum Concilium Tridentinum in diuersis capitibus sola Episcopalia beneficia & curata dignioribus esse conferenda decreuerit, videtur concessisse, cætera beneficia ad arbitrium Prælati distribui posse, præsertim, quia cum de canonicatibus loquitur *sess. 24. in decret. de reform. cap. 12.* hortatur vt in prouinciis, vbi id commode fieri potest, dignitates omnes & saltem dimidia pars canonicatum in Cathedralibus Ecclesiis & collegiatis insignibus conferatur tantum Magistris vel Doctoribus, aut etiam Licentiatis in Theologia vel iure Canonico: Ergo necessario conferri non debent graduaris, & sic dignioribus, sed arbitrio superioris legitimi, qui prouidendi sunt, videtur relictum: ac vero antiqua iura non ita plana sunt in beneficiis simplicibus, sicut in curatis, quæ si essent, vt est textus in d. cap. *unic. vt Ecclesiastica beneficia*, vt vidimus, adhuc oppositum videtur introductum, & ipsamet Summus Pontifex prædicta beneficia simplicia, nempe, canonicatus cæteraque præbendas atque prædicationes & alia beneficia simplicia dignis prouidet absque concursu, beneficia vero curata per præuium examen & concursum coram ordinariis faciendum, & electione facta de digniori ab examinatore Synodaliibus vniuersualique diocæsis, vt quotidie videmus: Ex hoc igitur videtur abrogata constitutio d. cap. *unic.* in verbis supra relatis: præterea huiusmodi beneficia simplicia non videntur ex natura rei esse bona communia, & decertantibus debita, & ita nullam committi iniustitiam per acceptionem personarum, si dignioribus non conferantur, sed tota res commissa videtur Papæ & Prælati Ecclesiæ, vt ipsi arbitrio suo prouideant bonos, dignos & exemplares ministros, qui est non sint meliores, non tamen otiosi & cum scandalo viuant: quod si aliud diceremus, omnes vere Prælati essent in statu damnationis, prouidentes prædicta beneficia simplicia dignis, prætermittis dignioribus, quæ acerbissima esset profecto sententia: Quare his pene fundamentis Pet. à Nauar. d. lib. 2. de *restit. cap. 1. num. 147.* in hoc dubio responderet, sibi primo nunc videri non esse peccatum ista beneficia dignioribus denegare, modo tamen dignis conferantur: quod & tenet Salon *vbi supra*, *statim post l. conclus. col. 1005.*

Quid tenendum! Ego salua censura & correctione sacrosanctæ matris Ecclesiæ cui me in hoc & in omnibus humiliter subiicio, hanc secundam partem probabilem esse arbitror ex prædictis: securus tamen existimo esse in omnibus beneficiis digniorem eligere, atque eidem beneficium, etiam non curatum, prouidere atque conferre, si tamen aliter fiat, dummodo digno & benemerito beneficium non curatum conferatur, ac demum illi, qui sit aptus ad munus suum, & non malus, credo conferentem non peccare mortaliter, nec ad vllam restitutionem teneri.

Non loquitur modo de canonicis lectionis sacrae Scriptura Doctoribus nec Magistralibus, nec de illis beneficiis, quae sunt de iure patronatus, & ad praesentationem patronorum sunt prouidenda; de his namque in inferioribus agemus nuncupatim.

13 Superest t modo, vt respondamus ad glossas, quas supra in princ. huius cap. adduximus, tenentes cum Hugon. vt licet dignior sit semper eligendus, sufficiat tamen, si eligatur idoneus & bonus: & dico, quod praeterquam quod illa sententia est falsa omnino, vt ex supradis patet & affirmat Petrus à Nauar. vbi supra, num. 133. illa glossa non sunt vere contraria, prout similiter non est contraria decretalis in contrarium allegata, sed in hunc sensum accipiendae sunt, vt collatio beneficii, electio & muneris praestatio valida sit, nec in foro iudiciali, nec in interiori animae iudicio possit iure rescindi: Non tamen ex hoc sequitur, praesentem dignum, omisso digniore, tutum esse atque immunem à peccato, quamuis electio ita valida sit, vt retractari nequeat, vt probat textus in d. cap. constitutus, vbi Abbas & ceteri hanc opinionem tenent: textus etiam in e. quia propter, innot. cap. cum in cunctis, de elect. cap. nisi cum pridem, §. ne pro defectu, de renuntiat. atque ita profitentur Diuus Thomas 2.2. quest. 63. artic. 1. ad 3. & in dictis quodlibet. Syluest. & Andrian. vbi supra, Dominic. à Soto lib. 3. de iustit. & iure quest. 9. artic. 1. conclus. 8. & latissime Caesar Lambert. vbi supra lib. 2. part. 1. quest. 10. artic. 3. num. 1. cum segg. & haec est communis opinio secundum Didacum Conaratuam vbi supra, num. 3. qui eam probationem Didac. Perez vbi supra, col. 255. versicul. 2. utrum autem, & alios allegans Petrus à Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 2. num. 15 §. cum segg. & haec est magis communis opinio, vt plures citans affirmat Flaminium Patifius vt supra, num. 40. & est communis omnium ibi Dd. sententia, secundum Salon vbi supra, col. 998. versic. obseruemus.

14 Quod t procedit, etiam si ante electionem, quae de certis faciendae est denuntietur electoribus, vt digniorem eligant, & à contraria electione, si facta fuerit ab initio appellatum fuerit, vt cum Imol. & Franco in cap. constitutus, existimat tenendum esse in praxi aduersus Abb. & alios, quia alias omnes electiones maximum discrimen & periculum parerentur, essetque locus mille litib. quod non est permittendum. Proccedit etiam, si electores iuramentum de digniore eligendo praestiterunt, quamuis t dignum eligendo, praetermisso digniore tunc temporis sunt periuri, vt probauit Didac. Couar. post alios vbi supra, num. 4. versic. secundo probatur.

15 Sed t cum electio de digno omisso digniore, valida sit iuxta communem sententiam iure canonico probatam, videtur esse impossibile peccare illum, qui sic elegerit, cum iuris canonici auctoritate id fecerit, arg. cap. qui peccat, 2.3. quest. 4. alias enim ius canonicum animabus vinculum iniiceret peccandique causam electoribus praebere: quod minime est dicendum: quae ratio adeo vixit Petrus in d. cap. constitutus, vt ex ea contrariam sententiam sequutus fuerit.

Respondetur huic facultati, iura canonica non disponere principaliter dignum esse eligendum, sed imo potius digniorem, vt in cap. licet ergo, 8. quest. 1. cap. 1. vt Ecclesiastica beneficia, & c. cum ceteris iuribus supra allegatis: si tamen de facto dignus eligatur omisso digniore, concedunt, statuunt ac permittunt validam esse electionem, ac proinde non esse reuocandam, vt euitentur maiora inconuenientia, vt inquit gloss. in d. cap. licet ergo, verbo, qua praestantior, & probatur in d. cap. quia propter, de elect. & in d. cap. constitutus, vbi communiter Dd. id notant. Cum igitur haec non

sit praecisa iuris canonici dispositio, sed vnus mali permisso, ne totus mundus litibus inuolatur, & vt maiora etiam mala videntur, & ad maiorem Reipublicae tranquillitatem, consequitur, vt eligens dignum, praetermisso digniore, non minus à peccato liberetur, quam qui publica lupanaria exereuerit, quae etiam à iure canonico, vt maiora mala videntur, permilla sunt, vel alia peccata commiserit, quod in electione loquens resoluit Dec. in d. cap. constitutus, de appellat. num. 5. & D. Couar. vbi supra, num. 3. & 4. atque D. Molin. d. cap. 5. num. 55. id comprobans n. 56. alio simili ex communi opinione, quae habet, vt t quamuis iure canonico permillum sit contrahentibus, se iniucem decipere intra dimidiam iusti pretij, ad lites sufferendas, vt probatur in cap. cum dilecti, & in cap. cum causa de emp. & vendit. hoc tamen in foro conscientiae licitum non est, quia is, qui contrahentem secum, etiam intra dimidiam deciperit peccat, canon enim aliud dispensat permittit, non vero iustificat, ideo à peccato non liberat, nisi deceptio intra dimidiam modica sit, vt tenent plurimi ab eo ibi relati: Ergo idem dicendum est in specie nostra electionis: idem in praedictis terminis laesionis intra dimidiam tenet, dicens, quod omnes communi consensu ita sentiunt cum S. Thom. Dom. à Soto lib. 6. de iustit. & iur. quest. 3. artic. 1. ad primum, versic. tertia tamen opinio, vbi inferius in versic. sed allegat forsan, supra dicto modo responderet ad regulam d. cap. qui peccat, nempe, vt illud intelligendum sit de lege iustiora, secus de permissoria. Ille t enim, qui agit, quod lex iubet, non peccat: secus de illo, qui agit, quod lex humana impune permittit, quia non omne illud permittit diuina, alioqui meretricies, quia lege permittuntur, non peccarent, vnde Chrysol. vt habetur in cap. hac ratione 33. quest. 1. Quod permitimus, inquit, nolentes praecipimus, quia malas hominum voluntates ad plenum prohibere non possumus.

Supradicta t procedunt, nedum in electione ad 19 praelaturas Ecclesiasticas atque prouisiones beneficiorum Ecclesiasticorum, sed etiam in praesentatione electorum à patronis faciendae est beneficia sui iuris patronatus: tenentur enim huiusmodi patroni digniores semper praesentare sub praedicta poena peccati mortalis, etiam si alias dignos praesentauerint omnis dignioribus, vt plerique ex supradictis auctoribus probantur, estque verissimum ac receptissimum & in praedicto decreto Concilij Trident. approbatum ibi: quem patronum digniorem inter probatos ab examinatore iudicabit, Episcopo praesentare, teneatur, vt ab eo instituantur: loquitur tamen in beneficiis curatis, quae per concursum & praevio examine prouideri debent, iuxta formam Concilij: secus autem videtur dicendum in beneficiis non curatis iuris patronatus, vt sunt Cappellaniae, & alia beneficia simplicia iuris patronatus, in quorum institutione & fundatione aliud expresse cautum non fuerit, vt infra latius dicemus, n. 28. Verum t hac in specie illud obseruandum erit, Episcopum teneri instituire praesentatum à maiori parte patronorum, si dignus & idoneus sit, etiam si praesentatus à minori parte patronorum dignior sit: nec in hoc casu poterit Episcopus digniorem instituire, cum is vere praesentatus non sit, sed potius alter, qui maiorum patronorum partem eiusque suffragia habuerit: quod censuit gloss. verbo, maioribus, in cap. 3. de iure patronatus, pro intellectu illius textus, dum probat, illum esse praesentandum Ecclesiae, qui maioribus iuuat meritis, & plurimorum eligatur & approbatur assensu: Inquit enim glossa praefata sufficere, quod sit idoneus, dum tamen habeat maiorem partem, hoc enim respectu patrono

patronorum cum praesentationem, quoad validitatem praesentationis, & vt reuocari non possit praesentatio, sed omnino admitenda sit, & executioni mandanda in vitroque foro, quamuis praesentantes dignum, omisso digniore peccent mortaliter, verum est, vt praediximus: At vero respectu Episcopi debent institui, res, absolutissimum est, quod secute absque vilo peccato teneatur cum instituire, eo quod dignus sit, & praesentatus à maiori parte, non vero digniore, quia non est praesentatus à maiori parte, vt debebat, vt Dd. in d. cap. 3. de iure patronat. Bernard. ibi sequuti existimant, Rochus statim citandus, & Conaratuas alios 22 allegans vbi supra d. §. 7. num. 4. Idem t erit, si patronus dignum Episcopo, omisso digniore, praesentauerit: Nam cum Episcopus teneatur cum instituire secundum canonicas sanctiones, ideo nullam contraheatur culpam, si eum instituat secundum Caictanum in summa, verbo, beneficium Ecclesiasticum & Ioannem Maiorem in 4. sententiar. distinct. 15. quest. 8. & 9. quos sequitur idem Couar. col. 999. vbi quod est communis iuxta Thomistas, & quod si nollet confirmare compelleretur per superiorem, & ante eos Caictan. in summa, verbo electio, in versic. secus autem de confirmatore, vbi quod si plures iuris nominati, & liberum est confirmatori, eligere inter illos in quem consentiat, tenetur inter illos meliorem ad hoc praesertere, vt de electore dictum est eadem ratione: si vero fuerint plures clerici Episcopo praesentati ab vno eodemque patrono, vel aequali patronorum suffragio tunc temporis tenetur Episcopus, etiam in foro iudiciali, nedum in interiori animae iudicio digniorem instituire, alioqui ab eo poterit dignior appellare, & t in appellatione instantia huiusmodi institutio de digno facta, praetermisso digniore, reuocabitur secundum Abb. in cap. cum autem, num. 5. de iure patronat. & Rochum de Curt. alios allegantem de iure patronat. verbo, honorificatum, quest. 15. num. 46. Cardinal. & Imol. in clement. plures, de iure patronat. quos sequitur Gregor. Lopez in l. 5. in gloss. digno, §. 15. part. 1. per text. in cap. si facta, 63. distinct. & Caesar Lambert. de iure patronat. lib. 2.2. part. quest. 7. artic. 26. per tot. & iterum in 3. part. 2. lib. quest. 5. artic. 1. per tot. licet hic non agat de appellatione. Haec tamen adiectio vltima mihi non placet nec communi praedicta attenda, est tenenda: Quamuis enim iuxta eiusdem iuris dispositionem Episcopus hoc casu digniorem Ecclesiae praeficere debeat iuxta omnium sententiam hodie probatam in d. cap. Concilij Tridentini, ibi, Cum vero institutio ab alio quam Episcopo erit faciendae, tunc Episcopus solum ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei praesentet, ad quem institutio spectat. Qua ratione idem erit etiam dicendum, si ad Episcopum institutio pertineat, eisdemque praesentetur aequali voce plures, quorum vnus idoneior sit ceteris, iuxta communem sententiam, alioqui male vteretur officio Episcopus, ac proinde peccat mortaliter: at tamen si idoneus, contempto digniore ad Sacerdotium elegerit vel instituerit, non ideo electio vel institutio reuocanda erit, vt praediximus: & in terminis institutionis de quibus agimus contrarium probantur Hostien. Ioan. Andreas, Antonius de Butrio & Cardin. in d. cap. cum autem, & haec opinio contra Abb. vbi supra, communiter approbatur secundum Decium consil. 129. numero 2. quem refert & sequitur Caesar Lambert. de iure patronat. 3. part. quest. 5. artic. 2. ad finem sibi contrarius

sequitur etiam ac magis communem proficetur Didacus Couar. dist. numer. quart. paulo post princip. & Didacus Perez vbi supra, column. 255. versicula notum

Hodie tamen t Summus Pontifex Pius V. in praefata sua Bulla, anno 1566. lata super prouisione Ecclesiarum parochialium, circa prouisiones, earundem per concursum faciendas, & examine praevio ab examinatore nominatis in Synodo dicecesana, iuxta formam eiusdem Concilij Tridentini, contrarium statuit, siue beneficia parochialia iuris patronatus sint, siue libera, vt prouisio facta de digno, praetermisso digniore, per appellationem reuocetur, & Ecclesia parochialis magis idoneo conferatur, vt in dicta Bulla latius patet, sicque quoad prouisionem beneficiorum curatorum opinio prior Abbatis & sequacium probata est, in ceteris autem beneficiis Ecclesiasticis praeter curata Bulla loquitur, nec corrigi ius commune: In eorum igitur prouisione, quae non habent curam animarum, seruanda erit magis communis sententia supradicta, quia quod non mutatur, quare stare prohibebitur: vt in dict. leg. praecipimus, Codic. de appellatione, & in dict. l. sancimus, C. de testamentis, & quod electio Ordinarij sit mandanda executioni, non obstanter quacunque appellatione, decreuerat prius Concilium Trident. vbi supra.

Dubium tamen t circa praedictam Bullam forsan quibusdam insurget, dum inquit, quod appellatio à digniore facta de prouisione beneficii curati facta digno, non impediatur aut suspendatur, quamuis electio per Ordinarium primo loco facta interim debeat demanere executioni, & prouisus ab eadem Ecclesia, causa appellationis huiusmodi pendente non amoueat, & si quis à sententia per iudicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad Sedem ipsam Apostolicam appellabit, sicut prima appellatione pendente facta à digniore, se lectio Ordinarij primo loco facta interim mandatur executioni, ita etiam sententia lata à iudice primo appellationis reuocatoria electionis Ordinarij, qua iudex appellatoris praesert digniorem, & amouet dignum iuxta formam eiusdem Bullae, executioni mandanda sit, non obstante appellatione electi ab Ordinario, & sic ipse interim amouendus sit à possessione beneficii, nec ne?

Erpfecto Summo Pontifex in praefata sua Bulla hoc non expressit, sed videtur idem dicendum ratione aequalitatis seruandae in iudicijs, argumento leg. cum quidam, Codic. de fruct. & lit. expensis, & ne dignior deterioris sit conditionis, quam dignus: Nihilominus tamen contrarium vetus existimo & tenendum, imo quod electus & prouisus ab Ordinario non debeat spoliari possessione sua propter sententiam iudicis appellationis secundae instantiae reuocatoriam electionis Ordinarij, imo in sua possessione primo electus debet esse ac permanere, tueri ac defendi, donec literis exsequutorialibus aliud definitum fuerit: & hoc primo, quia hic electus & prouisus ab Ordinario habet titulum & collationem atque possessionem per appellationem asserti dignioris non amouibilem nec reuocabilem vt ex eadem Bulla retulimus, & expresse in ea cauetur: Is autem, qui per sententiam iudicis appellationis, electo ab Ordinario tanquam dignior praesertur, habet tantum ius quoddam, & hoc per appellationem secundam ab eadem ab electo interpositam siue legitime interponendam elidibile & suspensum, vt in l. 1. §. fin. ad Turpillianum, & in l. vnic. ff. nihil. non. appellatio pendens, non autem habet titulum firmum ac perfectum, nec vllam possessionem. Ergo praesertur in possessione prior electus

ut praefertur, non naturali, imo hic illi praeponen-

37 Quarto hinc est, iure defendi posse, validam esse conditionem fundatoris beneficii vel capellaniae iuris patronatus, tempore eius creationis appositam, qua caueatur, ordinetur ac stabilizetur, ut patroni semper nominent ac praesentent clericum ex suo genere ac parentela ad praed. beneficium seu capellaniam: quod etiam comprobatur ex his, quae latius nos adduximus *confl. 1. n. 1. & confl. 2. n. 3.* ubi citauimus ad hoc Concil. Trident. *sess. 25. in decreto de reformatione, c. 5. incip. Ratio postulat.* ubi omnes qualitates in fundatione appositae iubentur ad vnguem obseruari, adeo ut aliter facta prouiso, nulla ac subreptitia sit, & in terminis post nos idem probauit concilius noster in *d. l. 14. n. 13.* ubi etiam allegamus Caes. Lambert. quem & alios nos *ubi supra.* citauimus: sed & eandem sententiam sensit prius Ioan. Maior *ubi supra in 4. dist. 15. d. quaest. 9.* asserens, Ecclesia ab aliquo constructa, doteque congrua eius ministris constituta, ea lege & conditione, ut ad Ecclesiae ministerium electio, nominatio & praesentatio fiat ex certo genere, vel instituentis familia; semper digniorem praesentandum fore Episcopo, ut cum instituit, & clausulam ad primo institutore additam tunc obseruandam esse, cum plures sint dignitate aequales. Quo quidem casu locus erit gratiae & libertate nominationi. Bene igitur sentit ac praesupponit Maior his verbis, *praesentandum debere esse ex illo genere & familia a fundatore praecipis:* dum tamen exprimit, esse digniorem ex illo genere praesentandum, cuius sententia vera est, ac proinde patronus inspecta materia subiecta sub poena peccati mortalis, tenebitur digniorem ex illis Episcopo praesentare, ut probant Federicus de Senis *dist. 95. & Mercad. ubi supra.* nec non, & Salon *in loco infra num. 40. citando.* Quod si maior voluit digniorem esse nominandum, etiam si non sit ex illis, quos fundator Ecclesiae nominari & praefici mandauit, eius opinio admittenda non est, ut in specie probauit Dominicus a Soto, quem refert ac sequitur D. Couarr. *ubi supra dist. 5. 7. num. 5. versicul. quinto.* potuit enim, qui Ecclesiam instituit iuste legem hanc institutioni addere, idcirco seruanda erit, modo satis dignus possit ex eo personarum genere Ecclesiae praefici, secundum Couarr. *ubi supra.* Praedicta tamen sententiam Maioris, dum habet; in hac specie digniorem ex genere & familia a fundatore explicitis praesentandum esse, veram esse insuper intelligo, ex illis, qui in doctrinibus a testatore requisiti, nempe in gradu consanguinitatis & ordine & ceteris sunt partes, tunc enim merito, ut dignior praesentandus sit, sub poena peccati mortalis, quamvis praesentatio de digno, omisso digniore, sit in utroque foro valida & seruanda, ut praediximus, praeterquam in beneficiis curatis, in quibus a digniore contempto potest appellari iuxta latius supra dicta: attamen si dignior sit remotior, cum fundator proximitatem praesentandum esse decreuerit, vel etiam sacris non initiatus, cum presbyteros vel saltem in sacris constitutos praefereat voluerit, aut praererea aliis qualitatibus requisitis ab eodem fundatore defecerit, quamuis sit consanguineus eiusdem, dignus autem reperitur ex eodem genere & familia propinquior & ordinatus, vel cum aliis qualitatibus requisitis tunc eadem ratione existimo hunc esse praesumendum ac praesentandum, non vero digniorem, iuxta voluntatem fundatoris omnino sei-

uandam, ut praediximus, cum ea in specie perinde iudicandum esse videatur, ac si dignior non esset de praed. genere & familia, Quamquam patet, esse ceteris qualitatibus requisitis deficientibus, non esse, cum in idoneo eadem reperiantur, & in terminis in legato relicto consanguineis pauperibus quod praefertur propinquior pauper remotiori, pauperiori tamen aut maioris aetatis, tenet Corduba *in sua summa de casor de conscientia. quest. 72. in princ.* allegans Caes. Lambertinum ubi limitat in casu particulari, de quo ibi per eum.

Caeterum nihilominus conditio illa fundatorum, qua facultatem & potestatem concedunt Episcopis & patronis facessoribus, ut conferant, cui digno voluerint Sacerdotia vel praebendas ab illis institutas ac dotatas, relicto digniore, vel esto, quod sit dignior, non sint astricti ad eligendum eum in conscientia, non est valida nec sufficiens, cum sit contra legem diuinam & humanam, & contra rationem iustitiae distributivae, quae habet, ut beneficia Ecclesiastica prouidenda sint dignioribus, & licet fundatores possent non instituire iam quod instituant, id debent facere conformiter ad leges, ut in *l. nemo potest ff. de legat. 1. & in terminis ita cum Ioan. Maior ubi supra in 4. dist. 24. quest. 3.* tenet Ledesma *in 2. 4. quest. 18. artic. 2. fol. 156. in verso. sed quia diximus, & c.* quod probat: contrarium tamen omnino sententiam fundat & late probat Salon *ubi supra in c. sequen. ad beneficia sic eligendus dignior. col. 1010. eum seqq.* etque probabilis ac proinde excusabilis in conscientia. Ex supra dictis insurgit dubitatio, duae vacant Ecclesiae vel beneficia, quorum vnum vberius est altero: pinguius vero nullam habet animarum curam, alterum autem, quod fructibus est sterile, eandem habet annexam, vel plures habet sub se parochianos, plus quam doctrina indigentes: verbi gratia; Ecclesia Tolitana & Granatensis simul vacantibus, illa locupletissima est, haec autem pauperior, habet tamen multos ex Mahometis Neophytos: iidem & sunt duo Sacerdotes, dignus & dignior, quomodo sunt haec Ecclesiae, vel praebendae, siue beneficia prouidenda? Etenim hoc Ledesma *ubi supra*, asserit, probabilis esse, quod digniori detur pinguius beneficium, ex illo Pauli priori ad Thimotheum 5. *Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur:* Ergo maior honor dandus est digniori. Nec obstat, quod si secundum hoc male prouidetur Ecclesiae, fietque iniuria si ubi magis indiget, ut est in cura animarum, praeficitur minus dignus, & ubi minus indiget, praeficitur dignior; Nam negatur antecedens, quia ille dignior, qui praeficitur beneficio simplici vel minus indigenti, est etiam minister Ecclesiae vniuersalis, etique administrat, ad quod habenda est ratio, & ideo magis praemiandus, quia laborat in vniuersali Ecclesia, verbo & doctrina & vitae sanctimonia. Dominicus autem a Soto *lib. 3. de iustitia & iure. quest. 6. artic. 2. versic. hinc exurgit.* in hac eadem specie respondet contrarium, nempe semper habendam rationem publicae necessitatis, ad quam nos Christiana charitas astringit, ideoque animarum curam digniori esse commendandam, ibique respondet auctoritati diui Pauli superius in contrarium adductae. Quid tenendum.

Ego profecto hinc opinioni Dominici a Soto, potius accedo, quam contrariae Ledesmae, tum ex eo quod publica utilitas praesentanda sit priuatae, ut sunt iura vulgarium, tum etiam quia ut ipsemet Ledesma *supra.* non semel probauit, prouentus Ecclesiarum sunt Ecclesiarum & non ministrorum digniorum, licet sint ad illum finem conducendi: id quod etiam prius resoluatur idem Soto *ubi supra d. artic. 2. & late Nauar. in manuali Latino cap. 17. num. 72. & 73.* Ergo dato hoc consensu, potius prouidendum est Ecclesiae egentiori,

& sic curata, & magis curata de digniori ministro, quam huic pinguiori non ita digniore indigenti. Ex hac igitur maxima Ledesmae, quae vera quidem est conuenit, veram minime esse eiusdem auctoris praefatam sententiam, quam in praesenti dubio pronuntiauius, quasi haec duo inter se repugnantiam quandam habere videantur: Nec responso Ledesmae ad difficultatem contra suam sententiam obiectam, mihi satisfacit nec concludens est, quoniam etsi dignior, qui iuxta suam opinionem praefici debet beneficio seu Ecclesiae pinguiori, minus in indigenti dicatur ac censetur per hoc inferuire Ecclesiae vniuersali: hoc tamen verum est, non quidem praecipue de per se, sed per quandam consequentiam, quatenus haec Ecclesia particularis est membrum Ecclesiae vniuersalis, & sic, quod principaliter sit, attendendum est, & ita merito hanc nostram sententiam post haec scripta probauit indubie Salon *ubi supra in d. 3. contron. col. 1003. in princ.*

Superiora tamen omnia de digniore eligendo ad Ecclesias & beneficia Ecclesiastica, procedunt etiam eisdem rationibus in electione & prouisione munerum publicorum secularium atque Reipublicae magistratuum, officiorumque gubernationis & administrationis iustitiae, ex quibus totius Regni regimen, Ecclesiasticumque ac saecularis status moderatio plerumque pendet: & probatur praererea ex text. in *authent. ut iudic. sine quoquo suffragio, §. eos autem, collat. 2. ibi, Honestiorum quosdam ad administrationes dirigere:* & iterum ibi: *Testimonium habens quidem, quia sit optimus, text. in authent. de defensor. ciuit. in princ. vers. interim, ibi, Sed iunctim vniuersi nobiliores, ubi gloss. verb. nobiliores, inquit, notabiliores esse eligendos, quam ibidem scribentes sequuntur, l. ad subeunda, C. de decurion. lib. 10. ibi, Dignissimi meritis & facultatibus, Thomas Grammat. *conf. 6. num. 11. l. 1. tit. 4. lib. 2. Noua Collect. Regia, per totum:* siue etenim haec publica munera conferantur, ut onera Reipublicae, quae priuati ad eius ministerium subire tenentur, vel ut bona & honores ipsius communiter, utroque casu peccatur digno conferendo omisso digniore: Priori quidem, quia conferens non feruat illam iustitiam & redditur ratio in regimine communitatis, qua ut debet erga ipsam rempublicam, cum tenetur digniorem muneribus publicis praeficere, ut in *d. cap. licet ergo, & in cap. unico, de Ecclesiis, & in cap. vltimus, l. 9. 1. posteriori* autem casu peccat Princeps communitatis aduersus iustitiam distributivam, iuxta quam tenetur Reipublicae honores & bona subditis distribuere, secundum cuiusque dignitatem: ut dignior digno, melior bono in his assequendis praefertur, ut ex Aristot. *lib. 5. ethic. cap. 3.* probauit in nostris terminis D. Couarr. *ubi supra,* per totum illum, *§. 7. & praecipue num. 3. & ante eum idem tenuit D. a Soto lib. 4. de iustitia & iure, quest. 6. art. 3. pag. 338. col. 1. ad finem, in verso. idem affirmatiue, & D. Molin. de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 5. num. 66. & Didacus Perez ubi supra, col. 100. 257. versic. hinc inferitur, ubi quod si aliter fiat, non est restitutio facienda praetermissis: sequitur etiam Mercad. *ubi supra, fol. 209. ibi: Tunc per que casu, ubi optime declarat, Principem teneri prouidere optimos ac rectos iudices, alias peccare, ac ad restitutionem damni illati teneri, si sciens defectum vel inhabilitatem iudicis, eum praeficit officio, vel si non adhibuit debitam diligentiam ac informationem ad id necessarium, non fecit ut sciret, alias secus, quibus sigillatim enumerat conditiones & partes, quibus bonus index constare debet: Eandem sententiam late probat nouissime Salon *de iustitia & iure fol. 61. art. 2. contron. 9. & ita est tenendum, tamen Caiet. in summa verb. elec.****

lib. versicul. electio secularis atque Armilla aurea *verb. electio, num. 5.* tenent in secularibus officiis sufficere dignum eligere, etsi dignior praetermittatur, coram tamen opinio in hoc non videtur vera: nec tunc ac futuris, & in specie id testatur D. Molin. *num. 66. in princ.*

Circa supra dicta tamen omnia obseruandum erit, dignum & idoneum, cui beneficium Ecclesiasticum vel munus publicum collatum fuerit, praetermissio digniori, in animae iudicio tutum esse ac posse, iustissime id possidere, tamen si, qui cum illi praefecerit, peccauerit mortaliter, omittendo digniorem, ut resoluunt scribentes in *4. dist. in fine, 15. praecipue Scotus & Ricard. & Ioannes Maior, ubi quest. 8. & 9. Diuus Thom. & Caietan. 2. 2. quest. 185. artic. 3. Dn. Couarr. in regul. peccatum, 2. part. §. 7. num. 4. in versicul. ex his autem, & ante eum Dominicus a Soto lib. 3. de iustitia & iure, quest. 6. artic. 2. versicul. contra haec tamen, & Didacus Perez ubi supra, col. 255. versiculo dignum autem: dicunt enim Diuus Thom. & ceteri, quod ex parte eius, qui assumitur, non requiritur, quod reputet se alius meliorem (hoc enim esset superbum & praesumptuosum) sed sufficit, quod nihil in se inueniat, per quod illicitum ei reddatur assumere praerelationis officium.*

Eligens tamen indignum ad Ecclesiam, praebendam, dignitatem vel aliud Ecclesiasticum beneficium vel publicum officium, omisso digno, tenetur ad restitutionem, non quidem digno praetermissio, cum nullum ius considerabile ad beneficium illud, seu munus publicum praetendere possit, sed Ecclesiae vel Reipublicae, cui ex electione indigni ipsam damnatum vero & proprie illatum est. Prouisor enim tenetur per iustitiam commutatiam dignum Ecclesiae vel Reipublicae ministerium prouidere, contrarium igitur prouidens, hoc est, indignum, tenetur Ecclesiae vel Reipublicae restituere, quod praediximus. Secundo, quia ut non semel diximus, redditur Ecclesiasticae atque officia publica sunt quidem principaliter instituta in utilitatem & seruitium ipsarum Ecclesiarum & Reipublicae respectiue, atque sunt ipsarum, in non vero solum stipendia ministrorum, quamuis in eum finem, ut digniores ministri elegantur constituta sint: Damnum igitur t obueniens ex electione maius ministri ac indigni, ipsi Ecclesiis ac Reipublicae contingit, non vero ministris dignis omittis, qui magis dicuntur certa re de lucro omisso, quam de damno emergenti: at vero Ecclesiae & Reipublicae, quibus indignis ministris prouisum exstat, proprie agunt de damno sibi continuo euitando in restitutione hac obtinenda: Igitur ipsi restitutio facienda erit, non vero dignis omittis, qui nullum ius considerabile praetendere possunt: quod si adhuc aliquid possent ratione impedimenti consequentis beneficii vel officii sibi facti, ab electore vel prouisore, adhuc Ecclesiae vel Reipublicae, cui damnatum praecipue illatum est, est fortius, maius ac considerabilius, quare id praetendendum, quia duobus in solidum idem damnum restituere non tenetur. Tertio, haec sententia optime simili confirmari potest; Nam si patet familiae oeconomum suum ad conducendum operarios mitteret, ille autem illos duxo conduceret, qui non essent ad opera idonei, omittis idoneis, restituere profecto damnum teneretur, non illis idoneis, quos omittit, sed domino, cui damnum dedit: Ergo ita Episcopus vel alius prouisor conferens Ecclesiam, beneficium vel officium indigno, relicto digno, ei non tenetur ad restitutionem sed Ecclesiae vel Reipublicae, quam laesit, idcirco deberet in digno alium coadiutorem suis expensis dare vel alia ratione prospicere, ut damnum illi in detrimentum animarum datum allenuaret. Similiter si Reipublica

dat Regi aut Duci piagnem pecuniam, vt conducatur milites ad bellum, Dux autem conducit ignavos, prætermisiss fortibus, clarum est, Regem vel Ducem illum iniuriam facere & ad restitutionem teneri, vt omnes fatentur, non quidem itrenuis militibus, sed Reipublica: Ergo idem f est dicendum in Reipublica Ecclesiastica. Accedit ulterius. Papa constituit Episcopos Duces Ecclesiæ: Episcopi autem eligunt ministros indignos, tenebantur quidem ad restitutionem Episcopi, non quidem dignis ministris, sed Ecclesiæ. Quarto, bona Ecclesiastica, hoc est, ipsius redditus, non sunt nisi stipendium pro illis, qui conuenienter ei seruiunt: at hi ministri omisiss, quantumcunque digni, non administrauerunt, nec Ecclesiæ seruiunt: Ergo nihil eis debetur, sed Ecclesiæ pro ministro digno conducendo, vel pro damno sibi euidenter dato aliter satisfaciendo. Et in terminis hanc sententiam in eo, qui ex crassa ignorantia, vel scienter Ecclesiam, vel beneficium munusve publicum indigno contulerit tenet Adrianus in 4. in tractatu de restitutione, capit. quia iam determinatus est, versiculo secunda conclusio, Dominicus à Soto lib. 4. de iustitia & iure, quæst. 6. articulo 3. ad sextum versiculo ex his ergo, vbi quod huic sententiæ cõmunis animorum conceptio applaudit & eam latissime probat aduersus Caietan. Palud. & Syluestrum tenentes, digno prætermisso hac in specie faciendam esse restitutionem, Ledesmius in secundam quartam, quæstionem 18. articulo 2. fol. 253. versiculo. nihilominus alia est opinio, & Mercad. lib. 6. de contract. c. 17. fol. 208. colum. 2. versiculo. lo secundo, vbi quod omnes concordant, ex indigni præsentatione peccatur mortaliter, & ad restitutionem tenetur cum præsentans omnium prope vel quasi reddituum beneficii vel officij, & tandem sequitur communem opinionem contra alios in eo, quod restitutio hoc casu fieri debeat Ecclesiæ, non vero digno prætermisso; sequitur etiam Ioseph. Angles in suis floribus Theologicar. quæst. in 2. parte. titulo de clericis restit. obnox. pagin. 209. colum. 1. & Petrus à Nauar. lib. 2. de restitutione, cap. 2. n. 120. & 132. & ex nostris eandem sententiam tenent Anch. in Clem. in fine de aue & qualitate, Felinus in cap. si quando. n. 7. de rescript. Ioan. Lupius de Palat. Rub. in repetitione cap. per vestras, notab. 3. §. 26. num. 11. de donat inter vir. & vxor. & eos referens D. Couar. d. §. 7. num. 2. Nauar. in Man. Latin. cap. 17. num. 72. & 73. D. Molin. de Hispan. primogen. cap. 5. n. 57. vers. quod quando, & c. ino secund. ipsam Petrum à Nauar. vbi supra. n. 154. & 155. & 164. collatio facta f indigno est nulla in vtroque foro, & quod appellatione in foro exteriori priuabitur beneficio, qui probatur indignus, imo damna alia ex tali electione sequuta tenetur relaxare, & idem cum Mercad. probat in officio publico iustitiæ, vt in auditoribus Regis, perquisitoribus, iudicibus, & rectoribus, &c. vt si eligatur indignus, peccat mortaliter eligens & ad damni restitutionem tenetur, & quod conferens indigno, vel procurans vt indignus promoueat ad beneficium Ecclesiasticum, abique dubio peccat mortaliter, tradit cum aliis Flamin. Paris. vbi supra. dict. lib. 4. de rescript. ben. quæst. 1. num. 37. Sic etiam resignans in fauorem indigni peccat, & hæc est verior & communis opinio, vt pluribus allegatis resoluit & late eam probat, respondens contrariis fundamentis Flamin. vbi supra, num. 34. cum segg. Si tamen fortassis ex indigni nominatione & prælatione nullum damnum Ecclesiæ aut Reipublice postea imminet, quippe qui variis ex causis commode & prouide officium gesserit, adhuc peccabit elector mortaliter, vt in cap. hi quoscunque, 1. quæstione 1. & probat latius Dn. Couarru. vbi supra, num. 2. pau-lo ante fin.

46

47

Supereff modo hic examinare illam egregiam ac difficilem quæstionem; An eligens dignum, prætermisso digniore, tenetur ad restitutionem & damni satisfactionem ipsi digniori faciendam, necne? Ecclesiæ namque indubium est, quod non sit facienda, cum eidem dignum præposuerit ministrum, nec aliquod damnum, saltem considerabile, eidem intulerit: sed quod digniori omisso tenetur ad restitutionem, probarunt Caietan. 2. 2. quæst. 62. art. 2. ad quartum, versiculo ad confirmationem, & in summa in verb. acceptio, Palud. in 4. distinct. 15. quæst. 2. art. 2. conclus. 4. & Syluester verb. restitutio, 3. quæst. vltima, & nouissime Petr. à Nauar. lib. 2. de restitutione, cap. 2. num. 140. cum sequentibus: quæ opinio 1. fundatur, quia elector vel Episcopus tenetur hoc Sacerdotium vel officium publicum digniori dare: Ergo non satisfaciit, nisi id vel saltem æquiualens dederit, vt patet. Secundo comprobatur præfata opinio, ex eo, quod Episcopus tenetur ex iustitia distributiuam facere, quod commune bonum, id est, dignitas Ecclesiastica aut beneficium sit proprium dignioris: ergo ad id tenetur, vel aequali, & sic ad restitutionem. Præterea, qui obligatur ex bonis communitatis mihi dare centum, nec dat, cum ea dare possit, infert mihi damnum in centum, & per hoc iustitia commutatiua violatur; Si quidem supposita distributionis lege, ex qua mihi centum debentur, qui hæc mihi cum possit & tenetur, non dederit, iustitiæ commutatiuæ refragatur, auctore D. Thom. 2. 2. quæstione 62. art. 1. ad 3. Igitur ad restitutionem tenetur ratione violatæ iustitiæ commutatiuæ, sicut omnes fatentur. Tertio, quia paria esse videntur, ab aliquo auferre quod suum est, vel ipsi non dare, quod ei debetur. Sed qui digniori non dat Ecclesiam, dignitatem, Sacerdotium aut munus, & res communitatis, quæ ei debentur, negat rem debitam ei solvere: Ergo tenetur ad restitutionem, ac si ab eo abstulisset, quod proprium erat. Quarto, & f fortassis peremptorie, quoniam, vt scribit Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 2. ad quartum, & Syluest. verb. restitutio, 3. quæst. vltima, & communiter alij Theologi, vt faretur Ledesmius in 2. 4. quæstione 18. articulo 2. folio 253. versiculo. sed contra, impediens, ne detur beneficium digniori, tenetur ei ad restitutionem: Ergo ad eandem quoque tenetur, quia potuit & tenebatur ei conferre, & non contulit, sed digno. Quinto addit Nauar. vbi supra, num. 144. aliam rationem, quæ sibi valida videtur, nempe, iustitia omnis est, dare vnicuique, quod suum est: Ergo, qui quamcunque iustitiam lædit, auferat a proximo, quod suum est? sed quicunque abstulit a proximo, quod suum est, in conscientia restituere tenetur: Ergo non conferens digniori beneficium, eidem ad restitutionem tenetur. Quinimo quod non solum digniori omisso, sed etiam Ecclesiæ sit in hac specie faciendam restitutio, probat latissime Salon de iustitia & iure in 2. 2. D. Thome quæstione 63. articulo quarto, controuers. 3. in 4. conclusione, colum. 115. cum segg.

His tamen non obstantibus, contrariam f sententiam defendo ac probato, tanquam veriore & in praxi conuenientiore, quæ eligentibus dignum prætermisso digniore respectu restitutionis non faciendæ fauorabilis est ac potior, nempe, vt quamuis hi peccent quidem mortaliter ita eligendo, eam teneantur ipsi beneficium conferre, si ad id aduerterunt, vel sua negligentia vel culpa, diligentiam conuenientem ac necessariam ad id sciendum facere omiserunt, vt est prædictum: Nihilominus tamen ad nullam restitutionem faciendam teneantur digniori prætermisso. Primo quia si restitutio in hac specie faciendæ esset, non alia contingeret ratio, quam quod digniori damnum illatum

48

49

illatum fuerit in re sibi debita: Hæc tamen ratio in proposito non concurrit, quia ipsa tantum obtinet, quando damnum alicui fit in re propria, vel sibi debita vt propria, non autem ei debita vt communi: Res autem f debita vt communis, non est proprie nec vere debita, præcipue cum debeat ad utilitatem communitatis, vt contingit in beneficiis & publicis muneribus; Nam vt inquit Sanctus Thom. 2. 2. quæst. 16. art. 1. ad tertium, alio modo debetur alicui quod est commune, alio vero quod est proprium: at vero Princeps vel alius prouisor conferens digno, prætermisso digniore, Ecclesiam vel publicum munus, seu Sacerdotium, quod ei debuitur erat, solum peccat respectu dignioris aduersus iustitiam distributiuam, quia est acceptor personarum, digniori non concedens ex bonis communitatis, quod iuxta eius dignitatem ei potius, quam digno debuitur erat, ac obligatio restituendi non procedit à iustitia distributiuam, sed à commutatiua, secundum D. Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 1. in corpore quæstionis: Igitur in nostra specie prouisor non vel tenetur ad restitutionem. Ex qua deducitur optima doctrina in proposito, nempe, eam esse differentiam inter iustitiam distributiuam & iustitiam commutatiuam, quia f illa agit de distribuendis bonis communibus alicuius nempe communitatis, inter eos, qui eiusdem sunt communitatis: Hæc autem, id est, iustitia commutatiua, agit de bonis priuatis vnicuique cuius ea propria sunt, dandis sicque eo tendit, vt vnicuique hæbeat à priuatis & particularibus, quod suum est, vnde prior iustitia, id est, distributiuam, constituitur respectu communitatis ad priuatos, posterior vero, id est, commutatiua, respectu priuati ad priuatum, sicut prius docuit Aristot. lib. 5. ethicorum, cap. 5. & post eum Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 61. art. 1. Florent. in 4. parte sue summe rit. 5. cap. 2. & 3. in quo ceteri Theologi communiter consentiunt, & sequitur & Couar. in d. regula peccatum, 2. part. §. 7. num. 1.

Et in terminis hanc secundam partem principaliter probat & tenet Adrianus in 4. sententiarum, in tractatu de restitutione, cap. quia iam determinatum est, & Dominicus à Soto lib. 4. de iustitia & iure, quæst. 6. art. 3. ad sextum, versiculo. posterior conclusio, & c. & lib. 10. quæst. 2. art. 3. ibi: Reliqua loco citato, & hanc dicit proculdubio benigniorem & fortassis veriore & potiore apparere in re adeo controuersa & dubia, & in praxi conuenientiore D. Couar. vbi supra, num. 6. sequitur Nauar. in manual. cap. 17. num. 69. Mercad. d. lib. 6. de tract. & contract. cap. 17. fol. 208. colum. 2. in vers. tamien ay opinion. & c. eandem sententiam late probat Ledesmius vbi supra, fol. 252. in fine, versiculo. 2. conclusio, vbi fol. sequem. late eandem defendit ac respondet fundamentis Caiet. in contrarium adductis & aliis, quæ pro sua opinione etiam adduci poterant, sequitur etiam Ioseph. Angles in suis floribus Theologic. quæst. 2. part. tit. de clericis restit. obnox. fol. 209. col. 1. eundem sequitur Anton. de Padilla in l. cum quidam, n. 18. ff. de legat. 2. & probabilis videtur secund. D. Molinam lib. 2. de Hispan. primogen. cap. 5. n. 57. in princip. & D. Spino in suo Specul. restit. gloss. 18. princip. num. 9. & 10. & Nauar. in conf. 2. num. 2. de symonia, & nouissime Ludou. Carb. de restit. quæst. 30. conclus. 4. & pleurique ex supradictis satisfaciunt, vt prædiximus, fundamentis contrariæ partis, quibus ferè ex adductis pro hac secunda responderet. Sed quod magis vrget pro contraria, est doctrina Sancti Thom. supra adducta in responsione ad tertium, & tamen ei sufficienter satisfieri videtur, dicendo, quod procedit & loquitur, quoties præcipue agit de bonis communibus distribuendis in eos, qui communitati subsunt & eius membra sunt, iuxta cuiusque dignitatem & portionem,

tunc enim fortassis iam ad iustitiam commutatiuam pertinent, si detur alicui minus, quam debitum sit, idcirco locus erit obligationi restituendi, vt explicat Caiet. 2. 2. d. quæst. 62. art. 1. sed in nostra specie non agit de bonis Ecclesiæ vel communitatis distribuendis, saltem principaliter, sed de Sacerdotio & Magistratibus ac muneribus Ecclesiæ vel Reipublicæ, ad eius regimen & utilitatem conferendis, vbi ex praua munerum collatione, præcipue Ecclesiæ vel Reipublicæ læditur eique damnum inferitur. Quod non contingit, vbi digno magistratus vel beneficium conferatur, atque ideo nulla obligatio restitutionis in hac specie dari potest. Sed quod magis me diu anxium habuit hac in re, est quantum fundamentum contrariæ partis, nempe alia doctrina eiusdem Sancti Thomæ & communis, quæ habet, quod impediens, ne detur beneficium vel officium digniori, tenetur ad restitutionem illi faciendam: Ergo & prouisor, cui respondet Soto & Ledesmius vbi supra, negando consequentiam: Quia etsi qui male eligit, violat commutatiuam iustitiam aduersus Ecclesiam, nihilominus qui capax est Sacerdotij vel officij, & ad illud idoneus, habet ius peculiare petendi & procurandi, quinimo & possidendi, si ei conferatur, & ob id, qui contra hoc ius illum obtinere conantem impedit, iniustitiam ei facit & tenetur ei ad restitutionem: sed meo iudicio melius dicerent, quod elector conferendo digno, prætermisso digniore, solum peccat videtur contra iustitiam distributiuam, sed quia male non distribuit, quia digno contulit, quamuis posset, vt tenebatur melius distribuere conferendo digniori, licet peccauerit ex hoc mortaliter, non tamen tenetur ad restitutionem; Quamuis si proprie peccaret contra eandem iustitiam distributiuam male distribuendo, hoc est, conferendo indigno, tenetur ad restitutionem, vt est prædictum: & ita sunt intelligenda quæ supra diximus, asserentes, simpliciter ad restitutionem teneri, qui peccat contra iustitiam distributiuam: at vero qui impedit digniorem a consequentione beneficii, peccat quidem contra iustitiam commutatiuam quoad impeditum. Ergo merito quod ad restitutionem ei tenetur per supradicta: sed de his infra latius agemus.

Non f obstat quipræ ratio Petri à Nauar. quia ipse confundit iustitiam distributiuam cum commutatiua, intelligens, vtriusque transgressionem obligare ad restitutionem, quod est contra doctrinam Sancti Thomæ, & communem Theologorum, vt vidimus. Præterea verissima est doctrina, quod beneficia Ecclesiastica sunt instituta principaliter in utilitatem & seruitium Ecclesiarum, licet secundario in præmium & stipendium bene meritorum, vt etiam prædiximus, & probat ibi Nauar. vbi supra, num. 126. dicens num. 153. Præcipua institutio est, vt Ecclesiæ haberet idoneos ministros, minus tamen principaliter sunt etiam vt præmia propolita: sed eligens dignum, prætermisso digniore, non tenetur Ecclesiæ, cuius sunt redditus Ecclesiastici, & in cuius fauorem sunt principaliter à populo instituti secundum omnes: Ergo nec digniori prætermisso: Si enim alicui esset restitutio faciendæ, id esset Ecclesiæ. Huic non, quia ei fuit prouisorum de ministro digno. Ergo nec illi, cui nihil sublatum fuit: & inquit Magister Petrus de Aragon in 2. 2. D. Thom. quæst. 62. art. 2. vers. sed dubium est, pag. 202. cum segg. quod præd. 2. opinio Soti & sequacium sit probabilis, quantum ad illa beneficia atque officia quæ sine oppositione distribuuntur, opinio vero contraria longe probabilis & sibi certissima de cathedralis & beneficiis, quæ oppositione obtinentur.

Sed quamuis hæc rectè se habeant, considerent summopere electores in quam manifesto se constituunt

53

tuant

tuant periculo, eligendo dignos, omiffis dignioribus. Quandoquidem adhuc sub iudice lis fit, an ob id teneatur ad restitutionem: pars siquidem negativa quæ eis fauere, non est constituta nec adeo certa, quin bonæ mentis hominibus maxime timendum fit, ne forsitan ad restitutionem teneantur: Caueant igitur ne se huic periculo exponant ac iniuciant, sed omnia rectè secundum Deum & proprias conscientias gerant, inquirendo prout melius poterint, quis sit dignior, eique prælaturæ, Sacerdotiæ ac munera publica incunctanter atque seuerè conferant, omni alio humano respectu postposito: Hæc namque, prout teneatur, faciendum, securè se habebunt ac apud Deum & homines merebuntur.

Sed quænam eligens dignum, omisso digniore, non teneatur ad restitutionem iuxta supra proxime dicta, prælati siue alius prouisor ob violatam distributiuam iustitiam, ubi alia electio occurrerit, accuratior rationem habebit illius dignioris prætermiffi: quod maxime præstabit pro securitate conscientia prælati huiusmodi, siue alterius electoris, vt aduertit Soto lib. 4. de iustit. & iure, quæst. 6. art. 3. vers. aut tamen, &c. quam opinionem, eo tacito, sequitur Ledesmius ubi supra, fol. 253. column. 1. circa finem, ibi, Verum est tamen, & Sotum citans D. Molin. ubi supra, d. num. 57. in vers. sed quamuis.

54. Supradicta tamen sententia, quæ habet, vt eligens dignum, omisso digniore, non teneatur eidem ad restitutionem, limitanda forsitan erit, nisi editum propositum fuerit, quo promittatur beneficij collatio illi, quem digniorem esse constiterit, prout in electione canonicatum Magistralium ac Doctoralium, vel etiam Cathedralium seu præbendarum collegij effici solet, tunc enim videtur, eum, qui digniorem neglexerit, ad damni restitutionem eidem teneri: Hic namque non solum iustitia distributiuæ, sed etiam commutatiua violatur ob non adimpletam promissionem: quia ex huiusmodi editi propositioe quidam contractus vitro citroque obligatorius inter digniorè & electores resultat, quem electores tenentur præcisè obseruare, prout in simili subhastatione, in qua promittitur, quod res dabitur plus offerenti, concludit Bartol. communiter receptus in l. licitatio, in princip. num. 4. ff. de public. & vendit. Nam quando iustitia commutatiua violatur, absolutum est, illam violentam teneri ad restitutionem, vt prædiximus, estque communis Theologorum sententia, vt resoluimus: & in terminis hanc limitationem probauit D. Molina ubi supra, n. 57. in vers. hæc autem limitanda sunt, dicens, perpetuo menti tenendum, vidit namque viros doctissimos hoc non rectè percepisse, quod & nos iam itidem vidimus Nihilominus tamen vera mihi videtur & tenenda præfata, de qua agimus, limitatio, tum ex suprad. ratione, quæ profecto sufficiens videtur: tum etiam, quia quæ contractantes tenentur adimplere in foro conscientia, licitam contractum, sicut & in contentioso, prout est ille, quod digniori conferatur præbenda, quinimo & iustissimus: & in obligationibus facti, succedit obligatio ad interesse, vt in l. stipulationes non diuidantur, vers. Celsus, cum materia. ff. de verborum oblig. ac proinde idem dicendum erit in anima iudicio, vt contractus non adimplens promissum, teneatur secum contrahenti ad restitutionem eius, quod sua interest ob non impletam fidem promissam & ad damni illati ob id relationem: Si enim qui causam damani dat, damnum dedisse videtur, vt in cap. final. de iur. quod late exornat Petrus Sardus, consilio 12. numero 40. & ob id eligens indignum, ad restitutionem damni illati Ecclesiæ teneatur, vt supra resoluimus; ita qui promissum digniori conferre præbendam, si id

non adimpleat cum possit, tenebitur ad restitutionem. Præterea hæc eadem limitatio probatur ex doctrina Sancti Thom. 2. 2. quæstion. 62. articulo 1. ad 3. quam supra adduximus pro corroboratione sententia Caietani tenentis, eligentem dignum, prætermisso digniore, teneri eidem ad restitutionem. Fauetur etiam eadem pars ex traditis per Naar. in simili quæstione in manual. Latin. capitul. decimo sexto, numer. 69. in princip. ibi: Itaque habebat acquisitum aliquod ius imperfectum, quod appellant ad rem, per iustam promissionem, &c. ubi hoc casu impediendum alterum à consequutione beneficii, ad restitutionem eidem teneri resoluit: Quinimo eandem limitationem probauit generaliter in quocunque beneficio, quod per concursum siue examen prouideretur, stante lege vel statuto, vt digniori datur, Bartholom. à Medina in sua instruction. confess. in 7. præcepto, §. 32. fol. 167. cuius opinio sequitur Aragon. ubi supra, & nouissime Ludouic. Carb. de restitutione, quæst. 30. in 4. conclus. in fine, & conclus. 12. & rursus post 13. conclus. vers. ex quibus, nec non & Salon de iustit. & iure, ubi supra. Sed tamen quæ obstat videtur, quia sequeretur inde, quod cum omni iure teneatur elector eligere digniorem, & cum præcipue id caueatur in Bulla Pij V. sup. citata in prouisione Ecclesiarum parochialium per concursum faciendam, adeo, vt omiffis dignior possit à prouisione digno facta appellare, & constito de maiore idoneitate prætermiffi, sit tenenda prouisio & electio de digno facta ab ordinario, vt ibi expresse cauetur, ordinarius eligens dignum, prætermisso digniore, ad restitutionem, præter peccatum mortale ab eo ob id admiffum, teneatur, cum id exprimat in dict. Bulla, & Summum Pontificem non lateat esse in hoc opinionem, & tamen in eo nihil disposuit: remanere igitur videtur res in dispositione iuris communis, & sic sub prædicta opinione controuersa, in qua, vt vidimus, negatiua verior videtur & tenenda. Respondemus tamen, opinionem Bartholom. à Medina, & sequacium restringendam esse ad legem editi, quo cauetur, digniori seu magis idoneo conferendum esse beneficium, & sic in beneficiis, quæ per concursum & examen prouidentur, quo sensu sustineri poterit, quia concurrat sententia D. Molin. rectè supra probata: quam etiam probauit nouissime Petrus à Naur. lib. 2. de restitutione c. 2. n. 178. & 179. dicens, quod si beneficium, Cathedralam, Collegiatam, Canonicatum & præbendam, quæ conferuntur concursu & edito, omnes venire volentes, vocante, sine dubio bonum esse commune venientium, & digniori ex iustitia proprie & strictè reddendum. Sed contra illam iam se offert difficultas, quod taciti & expressi idem est iudicium. Cum quidam, cum simili lib. ff. si certum per. item alia iuris regula obest, quæ habet: Quod expressio eius, quod tacite inest, nihil operatur, vt in l. 3. cum similibus, ff. de legatis, 1. Sed sic 57 est, quod secundum ius diuini ac humani dispositionem electores tenentur Ecclesiis & reb. publicis digniores ministros eligere, vt satis superque ostendimus, & nihilominus conclusimus ob omissionem dignioris, admisso digno, ad restitutionem eos non teneri. Ergo nec etiam, si in edito id exprimitur: quæ enim obsecro operatur hæc expressio? Quandoquidem idem subintelligebatur etiam ipsa non fieret? Adhuc tamen vera videtur & rectè procedit præcedens limitatio probata, ubi supra. Non obstat difficultas obiecta, quoniam regula illa, taciti & expressi, & c. procedit in his, quæ tacite veniunt ex natura contractus, non vero extra istos terminos, secundum Ias. in l. si cum quid, n. 5. ff. si certum per. Secundo respondeo, quod licet illud, quod tacite inest, si exprimitur

primatur per modum dispositionis non possit operari damnum & grauamen; bene tamen potest commodum & fauorem operari: ita Ias. in l. 3. n. 44. ff. de legat. 1. Præterea regula illa procedere potest, ubi aliter quam insit, non sit expressum, & ubi expressum alio respectu, quam tacitum ad plus obligat. At verò in specie nostra illa expressio eius, quod tacite iure inerat, fit per contractum vitro citroque obligatorium inter electores & digniorem oppositorum vt prædiximus, sicque aliter vel alio modo exprimitur, quam inerat: Quæ ratione transgressio, cum iam sit iustitiæ commutatiua, obligat ad restitutionem, quam non inducebat iustitia distributiuæ, quæ violabatur ex sola iuris transgressione: Itaque expressio in proposito, alio respectu, quam inerat, in tacito plus operatur.

58. Illud tamen pro consolatione animarum fidelium timorata fit conscientia atque pro auferendis scrupulis addere libuit, nempe non esse statim peccatum timendum ab eo, qui dignum eligit, omisso eo, qui alio modo dignior videbatur, quando meritum excessus non est tantus, vt videatur ad multum referre; Nec enim Deus cogit nos tam anxie personas explorare, sed secundum prouidentiam pro rei qualitate & conditione, vt probat Dominicus à Soto lib. 3. de iustitia & iur. quæst. 6. art. 2. vers. at vero, ibi, Mox neque, &c. quod sequitur ac probat D. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 5. num. 74. addens hoc verum sibi videri, dummodo id bona fide & absque dolo factum fuerit: aduerto ego, bonum rectitudine obseruandum esse; Nec enim huius prætextu quisquam arbitretur, statim ob id à peccato liberum ac immunitum esse, meritis oppositorum non pensatis, prout debet, si reuera excessus notabilis in omisso sit, sed tunc demum cum prudenter ac boni viti arbitrio id sit, seruatis seruandis, licet in altera parte omiffa aliis, minimus tamen excessus adesse videatur: Non enim semper ad oculum patet excessus punctualis, nec facile dignificari potest. Habeat igitur vnusquisque suam conscientiam in iudicem, cui relinquendum est, an notabilis vel minimus excessus adsit in vno plus quam in altero, & videat ne eum amor aut odium aliter iudicare faciat, quam rectos & timoratos viros sentire fas est: quod si minus, ad quod persona eligitur, exigui momenti sit, non censetur peccatum mortale digniorem prætermittere, secundum Dominic. à Soto ubi supra proxime eum citauimus d. vers. at vero.

Vno tamen casu licet absque peccato eligere dignum, omisso dignissimo, nempe cum hic dignissimus eligi non potest, sunt enim tres, in quos suffragia ferri debent, dignissimus, medius, & inimus. Si ego eligere dignissimum, nec ipse, nec medius eligetur, sed inimus, me autem accedente ad medium, ipse vincet, tunc enim eidem consentire possum, licet ac delect, ne inimus eligatur, etiam si iureiurando me astrinxerim eligere digniorem: Intelligitur enim huiusmodi iuramentum inter possibiles: & in electione opus vanum, non est opus charitatis: omnesque ideo leges ad mores prudentia iudicio sunt applicandæ: cessante autem hoc vel simili casu, semper eligendus est dignior, & nunquam indignus, etiam si constitit, illum à reliquis omnibus optari, quoniam talis non nisi per nequitiam, obtruditur, cui nullo colore fauendum est neque assentendum, vt omnia hæc procedat ac sequatur Dominic. à Soto d. lib. 3. de iustitia & iure, quæst. 6. art. 2. in 9. conclusione, in vers. sequitur post hæc, ubi exemplificat in electionibus Religiosorum & Canonicorum de prelati faciendis, vel Ecclesiarum & de publico cathedræ prælatore, sequitur Petrus à Nauarra lib. 2. de restitutione cap. 2. num. 159.

& est commun. Theologorum sententia, secundum Salon. de iustitia & iure in 2. 2. S. Thom. 9. 63. art. 2. controu. 4. col. 1022. & in col. seq. refert alium casum, nempe in electione prælati vel gubernatoris, à pluribus faciendam inter duos oppositores, vnum dignum & alterum digniorem. Nam si videam plures electores inclinare in dignum, prætermisso digniore, nullum peccatum est in illo casu eligere dignum: secus si electio fiat de aliqua cathedra vel Canonicatu, vt ibi bene probat. Sed quia sæpissime meminimus de digno, digniore & indigno, vt dignior digno præferendus sit in electione & prouisione, tam Ecclesiarum, quam præbendarum, aut Sacerdotiorum & munerum Republicæ, & indignus nullo modo prouideatur, nec salarium & oportunarum duximus hic videre, quis dicatur & sit dignus, dignior, & indignus. Quæ in re vt obseruandum erit, quod idoneus siue dignus in proposito dicitur & est ille, qui habet qualitates ad beneficium vacans necessarias, videlicet, ætatem legitimam, literarum scientiam, morum honestatem, & ordinem necessarium: text. in cap. cum in cunctis, in princ. & in §. inferiora, de electione, in cap. eam re, & in cap. præterea, de arate & qualitate, cap. si pro clericis pauperibus, de præbend. lib. 6. Conc. Trid. sess. 7. cap. 1. & sess. 22. c. 2. & 4. docet Lambert. de iure patronat. 1. part. lib. 2. art. 1. quæst. 10. princip. Seta in tract. de benef. in 3. p. 95. n. 1. vol. 15. tract. diuers. Doct. nos quoque cons. 2. n. 22. ubi hæc adduximus, & tenet Ledesmius in 2. 4. quæst. 18. art. 2. vers. tertio est considerandum, & Mercad. d. lib. 6. de traso & contras. cap. 18. fol. 205. & seqq. ubi refert qualitates requisitas in Episcopo eligendo, & ad Sacerdotia curata, item & præbendas & cætera beneficia simplicia, & Dominic. à Soto lib. 10. de iustitia & iure q. 2. art. 3. vers. que autem, & requisita in Episcopo, præter charitatem, ad tria quæ S. Thom. refert, reducit, quæ sunt, iustitiam, replem fide & moribus, & ab hereticorum aliorumque periculis, qui mores pervertunt, defendere, ac demum pacificè gubernare; Nam scopus gubernationis est, pax mentium & corporum: Hæc enim ratione Dei filij suum retinent nomen; Beni cum, inquit, pacifici quoniam filij Dei vocabuntur. Sed & supradictæ conclusionem ad literam probauit in prouisione Ecclesiarum parochialium per concursum faciendam, idem Concil. Trid. sess. 24. in decreto de reformatione cap. 18. illis verbis: Peracto deinde examine, renuntietur quicumque ab his idonei iudicanti fuerint, ætate, moribus & doctrina, prudentia & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis.

Digniorem autem siue idoneior est ille, qui cæteris aprior & magis utilis est ad beneficium, cui præficiendus, vt probatur in d. sess. 24. cap. 18. sacri Concilij Tridentini, ubi: Ex hisque Episcopus eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, docet D. Thom. 2. 2. quæst. 63. art. 2. Dominic. à Soto lib. 3. de iustit. & iure, quæst. 6. art. 2. D. Couar. in reg. peccatum 2. part. §. 7. n. 4. vers. dignior verò, Ledesmius ubi supra, ibi, secundo est magis idoneus, fol. 251. ubi resoluit, omnia hæc esse æstimanda arbitrio prudentis viri: nos quoque diximus dict. consil. 2. num. 22. & quod qui expeditior fit & aprior ad munus pastorale fuerit, eligendus sit necessario ad Episcopatum & præstantior Ecclesiæ tribuendus, probat Dominicus à Soto d. lib. 10. de iustitia & iure, quæst. 2. art. 3. per totum.

Indignus autem est ille, qui non habet qualitates prædictas ad beneficium necessarias, vt constat ex prædictis supra dictorum.

Illud tamen menti semper est tenendum, in proposito digniorem vel idoneiorem non simpliciter dici illum, qui doctior sit vel qui sanctior, sed eum, qui iuxta munus, cui præficiendus est, aprior eius ministerio